

CUPRINS

<i>Prefață</i>	7
I. Starea lumii greco-romane și iudaice la apariția creștinismului	9
I.1. Generalități	9
I.2. Filosofia greacă	11
I.3. Contextul iudaic	13
I.4. Starea politică, socială și religioasă a Imperiului	13
II. Iisus Hristos și înființarea Bisericii creștine.	
Activitatea Apostolilor. Cultul și viața creștină la început	17
II.1. Iisus Hristos: Curriculum vitae	17
II.2. Înființarea Bisericii creștine	23
II.3. Biserica: instituție divino-umană	24
II.4. Activitatea Apostolilor	25
II.5. Sinodul Apostolic	29
II.6. Cultul și viața creștină	30
II.7. Dilema Apostolilor	31
II.8. Chemarea și misiunea apostolilor	37
III. Persecuțiile împotriva creștinilor (cauze, proceduri, pedepse).	
Cultul martirilor	44
III.1. Persecuțiile	44
III.2. Cauzele	44
III.3. Lista împăraților persecutori	46
III.4. Suferințele martirilor	47
III.5. Cultul moaștelor și al relicvelor	50
IV. Constantin cel Mare și creștinismul.	
Mărturia lui Constantin despre vedenie	52
V. Erezii de început. Gnosticismul. Alte sisteme	56
V.1. Erezii iudaizante	56
V.2. Erezii iudeo-gnostice	57
V.3. Gnosticismul	58
V.4. Erezii creștine	66

VI. Începuturile învățământului creștin. Școlile din Alexandria și Antiohia	69
VI.1. Școala din Alexandria	69
VI.2. Școala din Antiohia	72
VII. Politica religioasă a împăraților creștini după Constantin cel Mare ...	75
VIII. Sinoadele ecumenice. Cristalizarea doctrinei creștine	80
VIII.1. Taina Hristologică	80
VIII.2. Sinodul I ecumenic	81
VIII.3. Sinodul II ecumenic	83
VIII.4. Sinodul III ecumenic	84
VIII.5. Sinodul IV ecumenic	85
VIII.6. Sinodul V ecumenic	87
VIII.7. Sinodul VI ecumenic	88
VIII.8. Sinodul quinisexat sau Trulan II	89
VIII.9. Sinodul VII ecumenic	90
IX. Viața creștină. Monahismul în Răsărit și Apus	93
X. Popoarele creștinate în Răsărit și Apus. Evoluția puterii papale	98
X.1. În Răsărit	98
X.2. În Apus	99
X.3. Creșterea puterii papale	104
XI. Cultura teologică în Răsărit. Universitatea din Bizanț	107
XI.1. Theodor Studitul	110
XII. Cultura teologică în Apus. Școli și scriitori	113
XII.1. Ioan Scotus Eriugena	115
XIII. Arta creștină în Răsărit și în Apus	119
XIII.1. Icoana creștină și comuniunea eclezială	122
XIII.2. Nașterea lui Hristos. Relicvarul din Sancta Sanctorum	125
XIV. Schisma cea mare	131
XIV.1. Cauzele	131
XIV.2. Desfășurarea	133
XIV.3. Scrisoarea Papei Ioan al VIII-lea către Sfântul Fotie	135
Bibliografie	137

© Editura Fundației *România de Mâine*, 2008

*Editură acreditată de Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului
prin Consiliul Național al Cercetării Științifice
din Învățământul Superior*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DAMIAN, THEODOR

Introducere în istoria creștinismului. Primul mileniu/
Theodor Damian, București, Editura Fundației *România de*
Mâine, 2008

ISBN 978-973-163-176-9

28(100)

*Reproducerea integrală sau fragmentară, prin orice formă
și prin mijloace tehnice, este strict interzisă
și se pedepsește conform legii.*

***Răspunderea pentru conținutul și originalitatea textului
revine exclusiv autorului/autorilor.***

Redactor: Octavian CHEȚAN
Tehnoredactor: Florentina STEMATE
Coperta: Cornelia PRODAN

Bun de tipar: 24.03.2008; Coli tipar: 8,75
Format: 16/61X86

Editura Fundației *România de Mâine*
Bulevardul Timișoara, Nr. 58, București, Sector 6
Tel./Fax.: 021/444.20.91; www.spiruharet.ro
e-mail: contact@edituraromaniademaine.ro

REZUMAT

Volumul de față reprezintă o istorie foarte concisă a creștinismului, o religie care, de la apariția sa și mereu după aceea, a adus schimbări radicale în mediile sociale, politice sau religioase unde a prins rădăcini, exercitând o puternică influență, prin implicații directe, în toate nivelurile vieții comunităților umane.

Promovând un set fundamental de valori de credință, creștinismul a generat un mod nou de a fi în lume. Cunoașterea istoriei religiei creștine este importantă pentru că, pe de o parte, ea contribuie la o reînnoire a relevanței valorilor creștine în ziua de azi și, pe de altă parte, ajută la înțelegerea mai corectă și adecvată a lumii în care trăim, pe multiplele sale planuri.

Se poate face o distincție între istoria creștinismului și aceea a Bisericii creștine, după cum se poate argumenta și opțiunea de a nu face această distincție.

Vorbind despre prima opțiune, o istorie a creștinismului ar trebui să înceapă cu o prezentare a Vechiului Testament și a religiei mozaice în care creștinismul își are rădăcinile, dar și cu studiul altor religii din Orientul Mijlociu, cea egipteană de exemplu, cu care creștinismul are afinități, fie la nivel de doctrină, fie la alte niveluri.

Noi am ales aici a doua opțiune, aceea de a nu face o demarcație netă între istoria creștinismului și aceea a Bisericii creștine, deoarece, chiar și în primul caz, accentul ar cădea tot pe instituția centrală a creștinismului, care este Biserica, cu toate aspectele existenței ei.

De asemenea, pentru că intenția acestui volum nu este de a trata subiectul în mod exhaustiv, ci de a-l introduce pe cititor în subiect, am decis să începem direct cu timpul, viața și activitatea lui Iisus Hristos, întemeietorul religiei creștine, trecând apoi prin etapele principale ale istoriei Bisericii creștine până la schisma cea mare din 1054. O prezentare a religiei creștine după această dată crucială din istoria ei ar face obiectul unui alt volum, dedicat unei alte etape de instruire a cititorului în acest domeniu.

Elaborând acest volum am avut în vedere faptul că el nu este destinat studenților teologi, nici la nivel de seminar și cu atât mai puțin la nivel de facultate, ci studenților care se pregătesc pentru alte domenii profesionale și

care, prin acest volum, au șansa de a se familiariza cu noțiunile fundamentale ale istoriei creștinismului, fapt care, totodată, constituie un element esențial al culturii generale a oricărei persoane educate.

Cu toate că am folosit o bibliografie interconfesională, organizarea materialului urmează în linii mari structura *Istoriei Bisericești Universale* a Pr. Prof. Dr. Ioan Rămureanu, volum întocmit totuși în mod diferit pentru că audiența pe care o are în vedere sunt seminariștii care se pregătesc anume pentru o carieră teologică.

În privința bibliografiei, am apelat la autori români și străini, autorități în materie, mai cu seamă din tradiția ortodoxă, dar și din cea catolică și protestantă.

Un lucru esențial care caracterizează această lucrare rezidă în metoda trimiterilor bibliografice pe care am folosit-o. În timp ce în alte volume de profil cititorul are de-a face cu o compilație de texte din diferite surse bibliografice, fără indicația expresă cu privire la ce idee anume, ce text, ce paragraf a fost preluat și de unde, doar la sfârșitul capitolului, uneori al volumului, indicându-se sursele bibliografice, caz în care nimeni nu poate ști în ce mod a fost folosită sursa respectivă, în lucrarea noastră am decis să indicăm în mod concret nu numai sursa generală, dar chiar capitolul sau/și paginile din bibliografia consultată de unde am luat informația.

Această metodă de lucru ni s-a părut mult mai potrivită și eficientă mai ales ținând seama de faptul că ea facilitează munca de cercetare a oricărui student care ar intenționa să aprofundeze oricare dintre subiectele cursului, în sensul că, în loc de a-l obliga să răsfoiască un număr de lucrări din care o temă sau o idee ar putea proveni, el poate merge direct la sursă și de acolo poate continua cercetarea pe linia sa de interes.

Un alt element esențial care caracterizează lucrarea noastră este introducerea în cadrul capitolelor a unei serii de texte ce ilustrează semnificativ subiectul tratat, sub formă de *chénare*, vizibil deosebite de textul de bază, și care au menirea precisă atât de a lărgi orizontul studentului (textele fiind de natură interdisciplinară (biblice, patristice, omiletice), cât și de a-l ajuta la aprofundarea subiectului.

Am elaborat acest volum cu intenția declarată de a pregăti o nouă ediție, de aceea sugestiile pe care le vom primi între timp vor fi mai mult decât bine venite.